

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ

НАКАЗ

16.05.2022

Київ

№ 290

**Про затвердження інструкцій
з виявлення, локалізації та ліквідації
китайського жука-вусача і стовбурової
соснової нематоди**

Відповідно до статей 5, 10, 12, 33 і 34 Закону України «Про карантин рослин», пункту 65 розділу 3 «Фітосанітарні заходи» Всеохоплюючої стратегії імплементації Глави IV (Санітарні та фітосанітарні заходи) Розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 року № 228-р, та пунктів 401 і 402 плану заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 року № 1106, Положення про Міністерство аграрної політики та продовольства України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 лютого 2021 року № 124 (із змінами),

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити такі, що додаються:
 - 1) Інструкцію з виявлення, локалізації та ліквідації китайського жука-вусача;
 - 2) Інструкцію з виявлення, локалізації та ліквідації стовбурової соснової нематоди.
2. Департаменту державної політики у сфері санітарних та фітосанітарних заходів забезпечити подання цього наказу в установленому порядку на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.
3. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.
4. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Перший заступник Міністра

Тарас ВИСОЦЬКИЙ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства аграрної
політики та продовольства
України
Наказом 2202/рзг № 290

ІНСТРУКЦІЯ з виявлення, локалізації та ліквідації китайського жука-вусача

I. Загальні положення

1. Ця Інструкція визначає комплекс фітосанітарних заходів, який включає виявлення, локалізацію та ліквідацію китайського жука-вусача – *Anoplophora chinensis* Forst. (далі – *A. chinensis*).

2. Ця Інструкція є обов'язковою для державних фітосанітарних інспекторів, інших посадових осіб органів виконавчої влади та місцевого самоврядування.

II. Визначення термінів

1. У цій Інструкції терміни вживаються в такому значенні:

буферна зона – територія, що оточує карантинну зону або межує з нею та встановлюється з метою мінімізації ймовірності поширення шкідливого організму всередину або назовні цієї території із застосуванням фітосанітарних заходів;

вогнище (осередок) – територія, на якій нещодавно виявлено популяцію шкідливого організму або на якій відбулося значне збільшення виявленої раніше популяції;

рослини-господарі – рослини (у тому числі садивний матеріал, крім насіння), які мають стовбур або кореневу шийку діаметром не менше одного сантиметра в найширшій частині родів: клен (*Acer spp.*), гіркокаштан звичайний або кінський каштан звичайний (*Aesculus hippocastanum*), вільха (*Alnus spp.*), береза (*Betula spp.*), граб (*Carpinus spp.*), цитрус (*Citrus spp.*), дерен (*Cornus spp.*), ліщина (*Corylus spp.*), ірга (*Amelanchier*), кизильник (*Cotoneaster spp.*), глід (*Crataegus spp.*), бук (*Fagus spp.*), лагерстремія, індійський бузок (*Lagerstroemia spp.*), яблуня (*Malus spp.*), платан (*Platanus spp.*), тополя (*Populus spp.*), слива (*Prunus spp.*), лавровишня (*Prunus laurocerasus*), груша (*Pyrus spp.*), троянда, шипшина (*Rosa spp.*), верба (*Salix spp.*), в'яз (*Ulmus spp.*).

2. Інші терміни в цій Інструкції вживаються у значеннях, наведених у Законі України «Про карантин рослин» (далі – Закон) та Порядку проведення інспектування, огляду, фітосанітарної експертизи (аналізів), повторної фітосанітарної (арбітражної) експертизи (аналізів), нагляду, обстеження, моніторингу, знезараження

об'єктів регулювання, оформлення сертифікатів, передбачених Законом України «Про карантин рослин», контролю за проведенням огляду в частині відбору зразків та вибіркового контролю за проведенням фітосанітарної експертизи (аналізів), затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2019 року № 1177 (далі – Порядок).

III. Виявлення *A. chinensis*

1. Виявлення *A. chinensis* здійснюється з урахуванням положень цього розділу шляхом проведення інспектування, огляду, у тому числі відбору зразків, фітосанітарної експертизи (аналізів), обстеження та/або моніторингу відповідно до законодавства.

2. Цикл розвитку *A. chinensis* триває один – два роки в його природному ареалі (може тривати три роки і довше в більш холодних кліматичних умовах Північної Європи). Імаго живуть приблизно один – три місяці, як правило, у період із травня по серпень. Самки після додаткового харчування відкладають яйця по одному в T-подібні (конічні) насічки розміром три – чотири міліметра, вигризені ними в корі стовбура на висоті до 70 см над поверхнею землі, або на надземних ділянках кореня. Одна самка відкладає близько 70 яєць. Личинки, живлячись, прокладають личинкові ходи у стовбурі безпосередньо під корою, на зиму заглиблюються в деревину на кілька сантиметрів. Зазвичай 90 % популяції всіх личинок знаходиться нижче рівня землі, проте іноді їх активність може спостерігатися на висоті чотирьох метрів над поверхнею ґрунту.

Залялькування личинок відбувається у верхній частині зони живлення. Після відродження з лялечки молоді жуки *A. chinensis* прогризають вихідні (льотні) отвори правильної круглої форми діаметром 10–15 мм (розмір отворів може коливатися від 6 до 20 мм). Імаго, які відродилися, піднімаються вгору по стовбуру, живлячись корою молодих гілок на бічних пагонах дерева.

Імаго *A. chinensis* завдовжки 21–37 мм, чорні, блискучі, з 10–12 білими крапками різного розміру на кожному з надкрил. Ноги синюваті із чорними плямами. Самець дещо менший за самку, стрункіший, надкрила повністю вкривають тіло. Антени в самця довші за тіло в 1,7–2 рази, у самок – в 1,2 рази. Антени мають 11 сегментів, забарвлених почергово в чорний (із синім відтінком) і білий кольори. Яйця завдовжки до п'яти мм, циліндричні, з обох кінців звужені, від молочно-білого до жовто-коричневого кольору. Личинка безнога, завдовжки до 45 мм (старшого віку), біло-жовта з коричневою головою. Лялечка біло-жовта, довжиною 24–38 мм, з ногами та довгими спіралеподібними антенами; має надкрила, які лише частково покривають перетинчасті задні крила і вигинаються навколо черевної поверхні тіла.

Характерними ознаками присутності *A. chinensis* є наявність:

круглих льотних отворів (у надземній частині кореня або стовбури дерева на висоті близько 70 см над поверхнею ґрунту);

крупної деревної тирси (бурового борошна), яка може скупчуватися біля основи дерева.

Додатковими ознаками присутності *A. chinensis* є:

сліди живлення імаго на стовбурі та великих гілках (подряпини ділянок кори);

личинкові ходи в стовбурі дерева;

T-подібні насічки для відкладання яєць розміром три – чотири міліметра. Місця відкладання яєць у цілому важко помітити візуально, на молодих деревах помітне здуття кори на стовбурі.

Імаго *A. chinensis* є достатньо великими яскравими жуками, яких під час огляду дерев можна помітити на гілках чи стовбурах.

Найбільшу ймовірність виявлення *A. chinensis* забезпечує відбір зразків із нижньої частини стовбура і підземних деревних частин дерева, обов'язково включаючи кору із тріщинами.

3. Поширення *A. chinensis* відбувається з:

садивним матеріалом рослин-господарів, передусім, який імпортований із країн, де *A. chinensis* наявний;

дервиною рослин-господарів;

виробами з деревини рослин-господарів;

дерев'яним пакувальним матеріалом із деревини рослин-господарів.

Природне поширення *A. chinensis* обмежене, більшість імаго залишаються поруч із деревом, де відбулося відродження з лялечки, або переміщуються на відстань до 50 м від нього. Поодинокі особини, як виняток, можуть перелітати на сумарну відстань до 2000 м на рік.

Обстеження та/або моніторинг з метою виявлення *A. chinensis* здійснюється в:

лісових насадженнях;

центрах садівництва/розсадниках;

парках;

садах;

місцях виробництва, маркування, та/або зберігання дерев'яного пакувального матеріалу з рослин-господарів;

населених пунктах (дерева вздовж вулиць, доріг тощо);

місцях здійснення фітосанітарного контролю об'єктів регулювання, які ввозяться в Україну;

інших місцях, де імпортовані рослини-господарі можуть зберігатися або вирощуватися.

Обстеження та/або моніторинг, відбір зразків для фітосанітарної експертизи (аналізів), фітосанітарна експертиза (аналізи), повторна фітосанітарна (арбітражна) експертиза (аналізи) здійснюються відповідно до Порядку.

4. Обстеження та/або моніторинг рослин-господарів та їх кори, проводяться з періодичністю, визначеною в пункті 70 Порядку.

5. Обстеження та/або моніторинг проводять:
 для виявлення лялечок *A. chinensis* протягом квітня, травня;
 личинок I–II віків – червня, липня;
 личинок III–IV віків – у вересні, жовтні при одно- та дворічному циклах розвитку.

6. Обстеження та/або моніторинг рослин-господарів *A. chinensis* здійснюються шляхом:

1) візуального виявлення таких ознак активності *A. chinensis*:
 личинкові ходи *A. chinensis* і личинкові отвори, які краще видно під час зняття кори зі стовбура, що збільшує ймовірність їх виявлення;
 льотні отвори імаго становлять приблизно від 10 до 15 мм в діаметрі (діаметр може коливатися від 6 до 20 мм) у надземній частині коренів або стовбурах дерев на висоті до 70 см над поверхнею ґрунту;
 наявність бурового борошна, що утворюється під час живлення і активності імаго при прогризанні льотних отворів;
 набряк стебел, знебарвлення і деформація кори садивного матеріалу;
 імаго, які активно літають або сидять на прогрітій сонцем поверхні, а також ознаки їх додаткового харчування;

2) виявлення потенційних симптомів, спричинених відповідною реакцією рослин-господарів:
 в'янення або втрата листя (дефоліація) (потрібно враховувати, що в разі зараження дерев *A. chinensis* симптоми в'янення з'являються не відразу);
 загибель дерев або відмирання їх надземних частин;

3) відбору зразків рослин-господарів з ознаками, зазначеними в підпункті 1 цього пункту цієї Інструкції, який проводиться з нижньої частини стовбура та деревних підземних частин дерева (глибиною до 40 см). Під час відбору зразків проводиться візуальна перевірка щодо наявності личинок, лялечок та імаго *A. chinensis* та подібних видів шкідливих організмів. Відбір зразків від насаджень рослин-господарів *A. chinensis* здійснюється згідно з додатком 1 до цієї Інструкції.

7. Обстеження та/або моніторинг на великих площах насаджень проводиться по ходових лініях (просіки, лісові дороги тощо), відстань між якими може змінюватися від 150 до 1 000 метрів.

У разі відсутності явних ознак активності *A. chinensis* проводиться відбір зразків у вигляді фрагментів деревини рослин-господарів з надземної частини кореня або стовбура дерева (на висоті до 70 см над поверхнею ґрунту).

8. Обстеження та/або моніторинг рослин-господарів *A. chinensis* у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду здійснюється за участі представника спеціальної адміністрації установи природно-заповідного фонду, а на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду, для яких не створюються спеціальні адміністрації, – за участі посадової особи, відповідальної за охорону навколишнього природного середовища, підприємства, установи та організації, у віданні яких перебувають такі території та об'єкти.

9. З метою спостереження за імаго *A. chinensis* використовують феромонні пастки бар'єрного типу. Їх розвішують у кроні дерев на висоті 1,5–2 м для:

виявлення вогнища (осередка) *A. chinensis* – з першої декади квітня по жовтень з розрахунку одна пастка на 500 кв. м, три, чотири пастки на 1 га; для самцевого вакууму – 10 пасток на 1 га. Порядок вибірок – через сім – десять днів;

установлення меж вогнища (осередка) *A. chinensis* – з квітня по жовтень із розрахунку одна пастка на відстані 50 м, до 1 000 м від вогнища (осередка). Порядок вибірок – через сім–десять днів;

спостереження за розвитком *A. chinensis* – навесні, з установленням середньодобової температури повітря +10 °С, розмішують не менше 10 пасток у різних місцях для спостереження за початком та динамікою льоту імаго та кількістю поколінь; пастки спочатку оглядають щодня (до виявлення *A. chinensis*), потім – один раз на три – п'ять днів.

10. З метою запобігання проникнення *A. chinensis* із вантажами рослин-господарів, їх деревиною та виробами з них, що імпортуються до України, а також дерев'яним пакувальним матеріалом, здійснюється фітосанітарний контроль до таких об'єктів регулювання відповідно до Закону, Порядку та Фітосанітарних правил ввезення з-за кордону, перевезення в межах країни, експорту та виробництва дерев'яного пакувального матеріалу, затверджених наказом Міністерства аграрної політики України від 22 грудня 2005 року № 731, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 24 січня 2006 року за № 62/11936.

11. Відбір зразків від деревини рослин-господарів та виробів із них, а також дерев'яного пакувального матеріалу, здійснюється відповідно до Методів інспектування, огляду, у тому числі відбору зразків, та проведення фітосанітарної експертизи (аналізів), затверджених наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 22 лютого 2021 року № 343, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 12 березня 2021 року за № 317/35939.

12. Зразки, відібрані відповідно до вимог цього розділу, направляються до фітосанітарної лабораторії для проведення фітосанітарної експертизи (аналізів).

13. Після проведення обстеження та/або моніторингу насаджень рослин-господарів складається документ відповідно до пункту 83 Порядку.

IV. Фітосанітарна експертиза (аналізи) *A. chinensis*

Фітосанітарна експертиза (аналізи) з метою виявлення та ідентифікації *A. chinensis* проводиться відповідно до пункту 2 розділу V Методів інспектування, огляду, у тому числі відбору зразків та проведення фітосанітарної експертизи (аналізів), затверджених наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 22 лютого 2021 року № 343, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 12 березня 2021 року за № 317/35939, міжнародних, регіональних, або національних стандартів, методів, описаних у відповідних наукових статтях чи журналах, інших аналогічних придатних та оцінених методиках, із урахуванням положень законодавства України про карантин рослин.

V. Локалізація та ліквідація *A. chinensis*

1. У разі підтвердження за результатами фітосанітарної експертизи (аналізів) наявності *A. chinensis* державний фітосанітарний інспектор невідкладно робить подання до органу, що приймає рішення про запровадження карантинного режиму відповідно до статті 33 Закону.

Вогнищем (осередком) *A. chinensis* може бути будь-яка ділянка насаджень та/або місце зберігання, та/або місце переробки рослин-господарів, на яких виявлено присутність щонайменше однієї особини *A. chinensis*.

2. З метою уточнення площі вогнища (осередка) *A. chinensis* уживає необхідних заходів для проведення додаткових обстежень у зоні з радіусом у 2000 м навколо зараженого дерева (дерев).

У разі подальшого виявлення заражених рослин-господарів, межі території, на якій необхідно здійснювати обстеження, повинні переглядатися доти, поки не припиниться виявлення нових вогнищ (осередків) *A. chinensis*.

3. У разі підтвердження за результатами фітосанітарної експертизи (аналізів) наявності *A. chinensis* та виявлення загрози його поширення, державний фітосанітарний інспектор має право видати розпорядження про здійснення фітосанітарних заходів (процедур) відповідно до Закону.

4. Карантинна зона встановлюється в радіусі щонайменше 100 м навколо кожної рослини-господаря, на якій виявлено присутність *A. chinensis*.

Буферна зона встановлюється для мінімізації ймовірності поширення *A. chinensis* у радіусі 1000 м навколо карантинної зони.

У випадках наявності вимог фітосанітарних заходів країн-партнерів України в міжнародній торгівлі рослинами-господарями та/або товаром, що виготовлений із рослин-господарів, розмір буферної зони може збільшуватися.

5. Буферна зона не встановлюється, якщо:

1) є дані про те, що *A. chinensis* був занесений на територію з рослинами-господарями, на яких він був виявлений, і є підтвердження того, що такі рослини були заражені до їх увезення на відповідну територію;

2) встановлено, що *A. chinensis* не здатний поширюватися та ефективно розмножуватися через його біологію та конкретні кліматичні умови, а фітосанітарних заходів з вирубки рослин-господарів буде достатньо для його локалізації та ліквідації.

6. Карантинний режим запроваджується на:

територію (ділянку) насаджень рослин-господарів;

територію окремого господарства (у тому числі місце зберігання рослин-господарів);

територію підприємства, де здійснюється виробництво, маркування, зберігання дерев'яного пакувального матеріалу;

територію підприємства, де здійснюється первинна обробка деревини рослин-господарів;

один або декілька населених пунктів, районів;

адміністративно-територіальну одиницю в цілому;

іншу територію, передбачену Законом.

7. Фітосанітарні заходи, спрямовані на локалізацію та ліквідацію вогнища (осередка) *A. chinensis*, здійснюються з урахуванням вимог статті 34 Закону та заходів з ліквідації *A. chinensis* згідно з додатком 2 до цієї Інструкції.

8. У карантинній зоні для знищення *A. chinensis* уживаються такі фітосанітарні заходи:

1) вирубка всіх рослин-господарів у радіусі 100 м навколо заражених дерев, включаючи заражені рослини-господарі і рослини-господарі з симптомами, спричиненими *A. chinensis*, у строки, визначені в рішенні про запровадження карантинного режиму відповідно до статті 33 Закону або розпорядженні державного фітосанітарного інспектора, виданого в межах його повноважень, визначених Законом;

2) видалення, візуальна перевірка та знищення шляхом спалювання на переробних підприємствах чи подрібнення зрубаних рослин-господарів, їх пнів, коренів;

3) запобігання будь-якому вивезенню потенційно зараженого матеріалу за межі карантинної зони;

4) з'ясування причин походження зараження та відстеження рослин-господарів, пов'язаних із виникненням вогнища (осередка) *A. chinensis*, з подальшим їх обстеженням на наявність будь-яких ознак, зазначених у підпункті 1 пункту 6 розділу III цієї Інструкції;

5) заборона висадження нових рослин-господарів у карантинній зоні;

6) здійснення щорічного моніторингу наявності *A. chinensis*.

9. У карантинній зоні щороку проводяться обстеження та/або моніторинг рослин-господарів щодо наявності *A. chinensis* з відбором зразків рослин-господарів для проведення фітосанітарної експертизи (аналізів). Зразки відбирають із нижньої частини рослини-господаря, включаючи корені.

10. Вивезення рослин-господарів за межі карантинної зони дозволяється в супроводі карантинного сертифіката та за умови, що такі рослини-господарі вирощувалися не менше, ніж два роки до моменту вивезення на території, де:

1) під час проведення щорічних обстежень та/або моніторингу (не менше двох разів на рік) не виявлено *A. chinensis*;

2) здійснюються відповідні фітосанітарні заходи, що унеможливають проникнення *A. chinensis*.

11. Вивезення деревини рослин-господарів за межі карантинної зони дозволяється в супроводі карантинного сертифіката, та в разі здійснення заходів із ліквідації *A. chinensis* згідно з додатком 2 до цієї Інструкції.

VI. Скасування карантинного режиму щодо *A. chinensis*

1. Скасування карантинного режиму здійснюється за поданням державного фітосанітарного інспектора відповідно до статті 33 Закону в разі повної ліквідації вогнища (осередка) *A. chinensis* та не виявленням *A. chinensis* у карантинній зоні протягом щонайменше чотирьох років (ураховуючи два повні цикли розвитку *A. chinensis*).

2. У поданні про скасування карантинного режиму зазначаються: обставини, що спричинили скасування карантинного режиму; площа або територія, на якій скасовується карантинний режим; час, з якого скасовується карантинний режим.

3. У разі повторного виявлення *A. chinensis* державний фітосанітарний інспектор відновлює весь комплекс фітосанітарних заходів відповідно до статті 33 Закону та цієї Інструкції.

**Директор Департаменту державної
політики у сфері санітарних
та фітосанітарних заходів**

Андрій ПИВОВАРОВ

Додаток 1
до Інструкції з виявлення, локалізації
та ліквідації китайського жука-вусача
(підпункт 3 пункту 6 розділу III)

Відбір зразків від насаджень рослин-господарів *A. chinensis*

1. У разі виявлення личинкових ходів державним фітосанітарним інспектором спилюється відрізок стовбура завдовжки 20–25 см та завглибшки три – п'ять сантиметрів. За допомогою сокири та стамески відбирається пошкоджена ділянка і розколюється за ходом руху личинок.

2. Виявлення *A. chinensis* проводиться за допомогою модельного дерева з візуальними ознаками, зазначеними в підпункті 1 пункту 6 розділу III цієї Інструкції. За допомогою секатора проводиться зріз гілок. Стовбур кожного зрубаного дерева повинен бути перевірений шляхом розпилювання на дрібні сегменти. За допомогою лопати розчищається прикоренева ділянка та здійснюється відбір зразків від коренів (на глибині 40 см до поверхні ґрунту). Якщо личинкові ходи заглиблюються в коріння, то таке коріння викорчується для подальшого огляду.

3. Виявлені імаго, личинки, лялечки запаковуються в окремі контейнери, пробірки чи інші засоби, які унеможливають їх втрату під час доставки до фітосанітарної лабораторії.

4. Відібрані зразки рослин-господарів *A. chinensis* (деревина, тріски, кора тощо) запаковуються в сейф-пакет, додають виявлених імаго, личинок, лялечок *A. chinensis* (за наявності) та із супровідними документами направляються на проведення фітосанітарної експертизи (аналізів).

5. Відбір зразків рослин-господарів *A. chinensis* здійснюється за допомогою сокири, стамески (долота), молотка, пилки, ножа, секатора, лопати, пінцета тощо.

Додаток 2

до Інструкції з виявлення, локалізації та ліквідації китайського жука-вусача (пункт 7 розділу V)

Заходи з ліквідації *A. chinensis*

№ з/п	Об'єкт регулювання	Заходи з ліквідації
1	Садивний матеріал рослин-господарів	Заражений садивний матеріал рослин-господарів повинен бути негайно знищений у будь-який ефективний спосіб.
2	Дерева рослин-господарів (живі і загиблі)	Стовбур кожного зрубаного дерева повинен бути перевірений шляхом розпилювання на дрібні сегменти.
3	Зона вирубки рослин-господарів	Вирубка рослин-господарів повинна проводитись доки не буде встановлено, що <i>A. chinensis</i> ліквідовано в карантинній зоні. Щоб звести до мінімуму ймовірність розмноження <i>A. chinensis</i> у пнях, дерева повинні бути зрубані на рівні ґрунту та/або покриті матеріалом, який унеможливить вихід назовні <i>A. chinensis</i> . Пні повинні бути видалені, або, якщо це неможливо, перемелені (механічно зруйновані спеціалізованою технікою). Коріння також повинно бути оглянуто та видалено або знищено.
4	Вогнище (осередок) зараження <i>A. chinensis</i>	На підставі візуальної перевірки зазвичай не можливо відрізнити живі дерева з вираженими симптомами в'янення, що викликані <i>A. chinensis</i> , від тих дерев, які мають симптоми в'янення, викликані іншими причинами. Ранній етап зараження, як правило, проходить без симптомів. У карантинній зоні будь-які загиблі або пошкоджені рослини-господарі вважаються потенційно зараженими <i>A. chinensis</i> , і повинні негайно бути зрубані і перероблені. Для зведення до мінімуму можливості розмноження <i>A. chinensis</i> у пнях, дерева повинні бути зрубані на рівні поверхні ґрунту, а пні повинні бути видалені або, якщо це неможливо – перемелені (механічно зруйновані спеціалізованою технікою). Усі зрубані дерева необхідно перевірити на наявність <i>A. chinensis</i> . У разі виявлення <i>A. chinensis</i> , всі рослини-господарі

№ з/п	Об'єкт регулювання	Заходи з ліквідації
		в радіусі не менше 100 м повинні бути зрубані та знищені (включаючи всі рештки (тріски, тирсу тощо)). Усі зрубані дерева повинні бути ретельно оглянуті на наявність <i>A. chinensis</i> . У разі виявлення нового вогнища (осередка) зараження, зона вирубки повинна бути розширена, принаймні, ще на 100 метрів.
5	Дерева рослин-господарів в міській зоні (парках, скверах тощо)	Дерева рослин-господарів, заражені <i>A. chinensis</i> , потрібно негайно зрубати та знищити або переробити, пні знищити.
6	Деревина рослин-господарів	<p>Деревина рослин-господарів із карантинної зони може бути використана наступними способами:</p> <p>1) деревина рослин-господарів може транспортуватися у супроводі карантинного сертифіката, якщо була:</p> <ul style="list-style-type: none"> піддана тепловій обробці таким чином, щоб температура в центрі деревини досягала +56 °C протягом 30 хвилин відповідно до стандарту ЄОЗР РМ 10/6; оброблена фумігантом, дозволеним до використання в Україні, відповідно до стандарту ЄОЗР РМ 10/7; піддана опроміненню відповідно до стандарту ЄОЗР РМ 10/8; <p>2) якщо деревина рослин-господарів не була оброблена відповідно до підпункту 1 цього пункту цього додатка, вона повинна бути повністю знищена шляхом спалювання на переробних підприємствах;</p> <p>3) деревина рослин-господарів може бути використана в промислових або паливних цілях в межах карантинної зони, включаючи зону вирубки рослин-господарів, до періоду льоту <i>A. chinensis</i>, щоб не допустити появи нових імаго <i>A. chinensis</i>;</p>

№ з/п	Об'єкт регулювання	Заходи з ліквідації
		<p>4) деревина рослин-господарів може бути перероблена в тріску та залишена на місці за умови, якщо розміри частинок тріски не перевищують 2,5 см у будь-якому вимірі, і далі може бути переміщена поза періодом льоту <i>A. chinensis</i> (у супроводі карантинного сертифіката);</p> <p>5) деревина рослин-господарів поза періодом льоту <i>A. chinensis</i> може бути переміщена за межі карантинної зони в супроводі карантинного сертифіката до переробних підприємств і повинна бути перероблена або оброблена відповідно до підпункту 1 цього пункту цього додатка до початку наступного періоду льоту <i>A. chinensis</i> під контролем Держпродспоживслужби;</p> <p>6) деревина рослин-господарів може бути перероблена на пиломатеріали для використання всередині карантинної зони, за умови, що підтверджена відсутність <i>A. chinensis</i>. Якщо деревина походить з рослин-господарів, зрубаних в період льоту <i>A. chinensis</i>, вона повинна бути негайно перероблена на пиломатеріали. Деревина з рослин-господарів, зрубаних поза періодом льоту <i>A. chinensis</i>, може бути переміщена за межі карантинної зони у супроводі карантинного сертифіката до переробних підприємств і повинна бути оброблена або перероблена відповідно до підпункту 1 цього пункту цього додатка, або знищена шляхом спалювання на переробних підприємствах до наступного періоду льоту <i>A. chinensis</i> під контролем Держпродспоживслужби. Інша деревина рослин-господарів, що залишається після вирубки дерев, повинна бути оброблена, перероблена або знищена під контролем Держпродспоживслужби.</p>
7	Кора рослин-господарів	Кора, видалена з дерев рослин-господарів в карантинній зоні, повинна бути або знищена

№ з/п	Об'єкт регулювання	Заходи з ліквідації
		(наприклад, шляхом спалювання на переробних підприємствах), або в супроводі карантинного сертифіката вивезена в закритих контейнерах до переробних підприємств у будь-яку пору року.
8	Деревні відходи і порубкові рештки	Деревні відходи і порубкові рештки, що утворюються під час вирубки дерев у карантинній зоні, включаючи зону вирубки рослин-господарів, повинні бути повністю знищені або перероблені в тріску з максимальним розміром частинок 2,5 см в будь-якому вимірі, або захоронені під контролем Держпродспоживслужби якомога швидше після вирубки, особливо в літній період. Деревні відходи, отримані в результаті інших процедур переробки, мають бути знищені шляхом використання їх як промислового палива або оброблені фумігантом, дозволеним до використання в Україні, під контролем Держпродспоживслужби. Деревні рештки і відходи також можуть транспортуватися до переробних підприємств у супроводі карантинного сертифіката в закритих контейнерах не в період льоту <i>A. chinensis</i> і перероблені до початку наступного періоду його льоту.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства аграрної
політики та продовольства
України
16 травня 2019 р. № 290

ІНСТРУКЦІЯ з виявлення, локалізації та ліквідації стовбурової соснової нематоди

I. Загальні положення

1. Ця Інструкція визначає комплекс фітосанітарних заходів щодо виявлення, локалізації та ліквідації стовбурової соснової нематоди – *Bursaphelenchus xylophilus* (далі – *B. xylophilus*).

2. Ця Інструкція є обов'язковою для державних фітосанітарних інспекторів, інших посадових осіб органів виконавчої влади та місцевого самоврядування.

II. Визначення термінів

1. У цій Інструкції терміни вживаються в такому значенні:

буферна зона – територія, що оточує карантинну зону або межує з нею та встановлюється з метою мінімізації ймовірності поширення шкідливого організму всередину або назовні цієї території із застосуванням фітосанітарних заходів;

вогнище (осередок) – територія, на якій нещодавно виявлено популяцію шкідливого організму або на якій відбулося значне збільшення виявленої раніше популяції;

дерев'яний пакувальний матеріал – деревина або дерев'яні вироби, що використовуються для підтримки, захисту та перевезення товарів у вигляді коробок, ящиків і подібних упаковок, піддонів, коробкових піддонів, вантажних дошок та іншого дерев'яного кріплення вантажу, крім деревини, обробленої клеєм, прогріванням, тиском або їх комбінацією, та пакувального матеріалу, який повністю сформований з деревини товщиною менше шести міліметрів;

рослини-господарі – дерева (крім хвої, шишок та насіння) хвойних порід за винятком тису (*Taxus L.*) і туї (*Thuja L.*).

2. Інші терміни в цій Інструкції вживаються у значеннях, наведених у Законі України «Про карантин рослин» (далі – Закон) та Порядку проведення інспектування, огляду, фітосанітарної експертизи (аналізів), повторної фітосанітарної (арбітражної) експертизи (аналізів), нагляду, обстеження,

моніторингу, знезараження об'єктів регулювання, оформлення сертифікатів, передбачених Законом України «Про карантин рослин», контролю за проведенням огляду в частині відбору зразків та вибіркового контролю за проведенням фітосанітарної експертизи (аналізів), затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2019 року № 1177 (далі – Порядок).

III. Виявлення *B. xylophilus*

1. Виявлення *B. xylophilus* здійснюється з урахуванням положень цього розділу шляхом проведення інспектування, огляду, у тому числі відбору зразків, фітосанітарної експертизи (аналізів), обстеження та/або моніторингу відповідно до законодавства України.

2. *B. xylophilus* – двостатеві нематоди червоподібної форми, завдовжки 800 мкм, завширшки 20 мікрометрів.

Життєвий цикл *B. xylophilus* складається із шести стадій: яйця, чотирьох личинкових стадій та статевозрілої особини.

Перенесення *B. xylophilus* від однієї рослини-господаря до іншої відбувається переважно за допомогою жуків роду *Monochamus*, а також жуків інших родин: златки (*Buprestidae*) та довгоносики (*Curculionidae*) (далі – жуки-переносники). У більшості випадків жуки роду *Monochamus* за тиждень можуть переміщуватися на відстань від 7 до 40 метрів. Поодинокі особини *Monochamus* переміщуються на відстань до 2000 м на рік від дерева, в якому відродилися.

B. xylophilus має два типи харчування: мікофагія та фітофагія.

Живлення за типом мікофагії відбувається за участю фітопатогенних грибів, які розвиваються в ураженій деревині. Самки жуків-переносників під час відкладання яєць або їх імаго під час додаткового живлення можуть переносити личинок з уражених нематодою дерев на здорові. Личинки *B. xylophilus* проникають у дерево, де живляться гіфами грибів. Їх подальший розвиток відбувається двома шляхами: дисперсійним (за участю комах) і генеративним (без них).

B. xylophilus може бути виявлено на рослинах-господарях (наприклад, на повалених деревах, колодах), пиломатеріалах, дерев'яному пакувальному матеріалі, а також необроблених виробах із деревини, стружці, тирсі рослин-господарів тощо.

B. xylophilus є збудником хвороби, що спричинює в'янення рослин-господарів.

3. Симптомами ураження рослин-господарів *B. xylophilus* є:
 зміна кольору (пожовтіння, побуріння тощо) хвої;
 в'янення та всихання гілок;
 сліди життєдіяльності жуків-переносників (наявність деревної стружки на землі або в тріщинах кори, плоскоголових личинок жуків-переносників під

корою, поверхневих червоточин під корою з овальними вхідними отворами в повздовжньому напрямку стовбура дерева, круглих отворів виходу жуків);
 синява деревини;
 відсутність виділення смоли з пошкоджених місць (отворів, тріщин тощо).

4. *B. xylophilus* поширюється:
 жуками-переносниками;
 вантажем деревини рослин-господарів, зараженої *B. xylophilus*;
 дерев'яним пакувальним матеріалом, виготовленим із деревини рослин-господарів;
 садивним матеріалом рослин-господарів.
 Поширення *B. xylophilus* може відбуватися в разі:
 прямого контакту зараженої деревини з незараженою чи зі здоровими деревами;
 високого рівня вологості в незараженій деревині рослин-господарів;
 наявності пошкоджень на здорових рослинах-господарях.

5. Обстеження та/або моніторинг, відбір зразків для фітосанітарної експертизи (аналізів), фітосанітарна експертиза (аналізи), повторна фітосанітарна (арбітражна) експертиза (аналізи) здійснюються відповідно до Порядку.

6. Обстеження та/або моніторинг шляхом візуального огляду рослин-господарів та їх кори, а також відбір зразків проводяться з періодичністю, визначеною в пункті 70 Порядку.

7. Обстеження та/або моніторинг для виявлення *B. xylophilus* проводиться з квітня по вересень з урахуванням біологічних особливостей розвитку *B. xylophilus* та жуків-переносників, зазначених у пункті 2 цього розділу цієї Інструкції.

Для виявлення *B. xylophilus* на ослаблених або нещодавно повалених деревах рослин-господарів з причин, не пов'язаних із ураженням *B. xylophilus*, звертається увага на місця, в яких жуки-переносники відкладають яйця.

Для виявлення *B. xylophilus* на деревах рослин-господарів з симптомами ураження *B. xylophilus* звертають увагу, передусім, на верхню ділянку стовбура та крону, а також на місця видимої активності жуків-переносників (наприклад, ознаки живлення жуків-переносників, льотні отвори, личинкові ходи).

8. Обстеження та/або моніторинг рослин-господарів *B. xylophilus* у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду здійснюється за участі представника спеціальної адміністрації установи природно-заповідного фонду, а на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду, для яких не створюються спеціальні адміністрації, – за участі посадової особи, відповідальної за охорону

навколишнього природного середовища, підприємства, установи та організації, у віданні яких перебувають такі території та об'єкти.

9. Під час обстежень та/або моніторингу з метою виявлення *B. xylophilus* використовуються феромонні пастки.

Феромонні пастки розміщуються в період з квітня по серпень у місцях обстеження та/або моніторингу з розрахунку одна пастка на 1,5 гектара.

У місцях, де підтверджено наявність жуків-переносників, в якості пасток можуть використовуватися колоди рослин-господарів, вирублені в період льоту жуків-переносників, оскільки вони приваблюють останніх для відкладання яєць.

Із живих імаго жуків-переносників, відібраних із феромонних пасток, формується зразок, який направляється для проведення фітосанітарної експертизи (аналізів).

10. Відбір зразків від деревини рослин-господарів та виробів з неї, а також інспектування вантажів деревини рослин-господарів, здійснюються відповідно до Методів інспектування, огляду, у тому числі відбору зразків та проведення фітосанітарної експертизи (аналізів), затверджених наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 22 лютого 2021 року № 343, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 12 березня 2021 року за № 317/35939.

Відбір зразків від насаджень рослин-господарів *B. xylophilus* здійснюється згідно з додатком до цієї Інструкції.

11. У разі обстежень та/або моніторингу насаджень рослин-господарів відбір зразків здійснюється від дерев, що ростуть поблизу місць з високим ступенем імовірності зараження (порти, аеропорти, лісопильні, деревообробні підприємства, місця зберігання деревини та кори рослин-господарів, а також території, постраждалої внаслідок пожеж, буревіїв, повеней тощо), передусім від сухостійних та/або рослин-господарів із симптомами ураження *B. xylophilus*, наведеними в пункті 3 цього розділу цієї Інструкції.

12. Відібрані зразки направляються до фітосанітарної лабораторії для проведення фітосанітарної експертизи (аналізів) для встановлення фітосанітарного стану.

13. За результатами проведення обстеження та/або моніторингу насаджень рослин-господарів та встановлення фітосанітарного стану, складається документ відповідно до пункту 83 Порядку.

IV. Фітосанітарна експертиза (аналізи) *B. xylophilus*

Фітосанітарна експертиза (аналізи) з метою виявлення та ідентифікації *B. xylophilus* проводиться відповідно до розділу V Методів інспектування, огляду, у тому числі відбору зразків та проведення фітосанітарної експертизи (аналізів), затверджених наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 22 лютого 2021 року № 343, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 12 березня 2021 року за № 317/35939, стандарту Європейської та Середземноморської організації захисту рослин (ЄОЗР) щодо фітосанітарних заходів РМ 7/4 *Bursaphelenchus xylophilus*, інших міжнародних, регіональних, галузевих або національних стандартах, рекомендованих виробниками обладнання або тест-систем, описаних у відповідних наукових статтях чи журналах, інших аналогічних придатних і оцінених методик, з урахуванням положень законодавства України у сфері карантину рослин.

V. Локалізація та ліквідація *B. xylophilus*

1. У разі підтвердження за результатами фітосанітарної експертизи (аналізів) наявності *B. xylophilus* державним фітосанітарним інспектором невідкладно робиться подання до органу, що приймає рішення про запровадження карантинного режиму відповідно до статті 33 Закону.

Вогнищем (осередком) *B. xylophilus* може бути будь-яка територія, на якій виявлено присутність принаймні однієї особини *B. xylophilus*.

2. З метою уточнення площі вогнища (осередка) *B. xylophilus* державним фітосанітарним інспектором уживається необхідних заходів для проведення додаткових обстежень у зоні з радіусом щонайменше 2000 м навколо зараженого дерева (дерев).

3. У разі підтвердження за результатами фітосанітарної експертизи (аналізів) наявності *B. xylophilus* та виявлення загрози його поширення державний фітосанітарний інспектор має право видати розпорядження про здійснення фітосанітарних заходів (процедур) відповідно до Закону.

4. Карантинний режим запроваджується на:
 територію (ділянку) насаджень рослин-господарів;
 територію окремого господарства (у тому числі місце зберігання рослин-господарів);
 територію підприємства, де здійснюється виробництво, маркування, зберігання дерев'яного пакувального матеріалу;
 територію підприємства, де здійснюється первинна обробка деревини рослин-господарів;
 один або декілька населених пунктів, районів;

адміністративно-територіальну одиницю в цілому;
іншу територію, передбачену Законом.

5. Фітосанітарні заходи, спрямовані на локалізацію та ліквідацію вогнища (осередка) *B. xylophilus* здійснюються з урахуванням вимог статті 34 Закону.

6. У карантинній зоні:

рослини-господарі, ідентифіковані як заражені не в період льоту жуків-переносників, до наступного періоду льоту жуків-переносників підлягають вирубуванню та знищенню шляхом спалювання на переробних підприємствах, або подрібненню разом з деревиною та корою, або знезараженню;

рослини-господарі, ідентифіковані як заражені протягом періоду льоту жуків-переносників підлягають негайному вирубуванню та знищенню шляхом спалювання на переробних підприємствах або подрібнення разом з деревиною та корою;

рештки від зрубаних рослин-господарів, що залишилися на місці вирубування, повинні бути знищені або подрібнені на частини розміром не більше трьох сантиметрів у будь-якому вимірі.

Вирубування та знищення рослин-господарів здійснюються рухаючись від зовнішньої межі карантинної зони до її центру.

7. У радіусі щонайменше 500 м навколо кожної рослини-господаря, на якій виявлено присутність *B. xylophilus*, усі рослини-господарі підлягають вирубуванню (далі – зона вирубки) у строки, визначені рішенням про запровадження карантинного режиму відповідно до статті 33 Закону, або розпорядженням державного фітосанітарного інспектора, виданого в межах його повноважень, визначених Законом.

Радіус зони вирубки може бути зменшений до 100 м у разі:

відсутності жуків-переносників в карантинній зоні, яка підтверджена обстеженнями та/або моніторингом щодо їх виявлення протягом трьох років поспіль;

якщо вирубування в радіусі 500 м від зараженої рослини-господаря буде мати негативний вплив на довкілля або негативний соціальний вплив.

8. У карантинній зоні два рази на рік проводяться обстеження та/або моніторинг рослин-господарів та жуків-переносників щодо присутності *B. xylophilus* з відбором зразків рослин-господарів та жуків-переносників для проведення фітосанітарної експертизи (аналізів).

Обстеження та/або моніторинг у карантинній зоні може здійснюватися державним фітосанітарним інспектором один раз на рік, за умови забезпечення власником або користувачем території, на якій запроваджено карантинний режим, проведення моніторингу такої зони не рідше одного разу на рік.

Результати проведення моніторингу карантинної зони власником або користувачем території, на якій запроваджено карантинний режим, надаються державному фітосанітарному інспектору.

Під час проведення обстежень та/або моніторингу особлива увага звертається на сухостійні рослини-господарі та/або рослини-господарі з симптомами ураження *B. xylophilus*, наведеними в пункті 3 розділу III цієї Інструкції, або рослини-господарі, розташовані на території, постраждалій унаслідок пожеж, буревіїв, повеней тощо.

9. З метою зменшення ймовірності поширення *B. xylophilus* за поданням державного фітосанітарного інспектора встановлюється буферна зона шириною щонайменше 20 км.

Ширина буферної зони може бути зменшена до шести кілометрів за умови здійснення заходів з локалізації та ліквідації *B. xylophilus* та відсутності загроз для їх здійснення в разі такого зменшення.

Межі буферної зони встановлюються з урахуванням біологічних особливостей *B. xylophilus*, наявності рослин-господарів, наявності та щільності популяції жуків-переносників і фітосанітарних заходів, що мають бути застосовані.

10. У буферній зоні здійснюються такі фітосанітарні заходи:
щорічні обстеження та/або моніторинг і відбір зразків рослин-господарів і жуків-переносників;
знищення або знезараження всіх сухостійних рослин-господарів та/або рослин-господарів із наявними симптомами ураження *B. xylophilus*, зазначених у пункті 3 розділу III цієї Інструкції, або тих, що розташовані на території, постраждалій унаслідок пожеж, буревіїв, повеней тощо.

11. Переміщення рослин-господарів за межі карантинної зони, а також переміщення в карантинній зоні рослин-господарів, призначених для вирощування, дозволяється за умов, якщо вони:

були піддані фітосанітарним процедурам та за результатами фітосанітарної експертизи (аналізів) відсутність *B. xylophilus* або жуків-переносників була підтверджена;

транспортуються не в період льоту жуків-переносників або в герметичних ємностях чи упаковці, які унеможливають проникнення *B. xylophilus* або жуків-переносників до вантажу.

12. Переміщення деревини та кори рослин-господарів, крім дерев'яного пакувального матеріалу, за межі карантинної зони дозволяється у супроводі карантинного сертифіката та за умов, що вони:

були піддані термообробці за температури прогрівання щонайменше +56 °C протягом не менше 30 хвилин по всій площі та товщині деревини або кори;

транспортуються не в період льоту жуків-переносників або в герметичних ємностях чи упаковці, які унеможливають проникнення *B. xylophilus* або жуків-переносників до вантажу.

13. Переміщення дерев'яного пакувального матеріалу, виготовленого з деревини рослин-господарів, у межах карантинної зони та за її межами дозволяється за умови, що він оброблений та промаркований відповідно до Міжнародного стандарту з фітосанітарних заходів № 15.

14. Переміщення деревини та кори рослин-господарів у межах карантинної зони з метою знезараження дозволяється за дотримання умови, що вони переміщуються під наглядом державного фітосанітарного інспектора не в період льоту жуків-переносників або із захисним покриттям, що унеможливає поширення (вивільнення) *B. xylophilus* або жуків-переносників.

15. Знезараження деревини та кори рослин-господарів, яка переміщується у межах карантинної зони, здійснюється в один із таких способів:

- спалювання на переробних підприємствах;
- використання як палива або в інший спосіб, що гарантує повну ліквідацію живих *B. xylophilus* або жуків-переносників;
- проведення термообробки за температури прогрівання щонайменше +56 °C протягом не менше 30 хвилин по всій площі деревини або кори.

16. Вимоги пунктів 12 та 13 цього розділу цієї Інструкції не є обов'язковими для виконання, якщо деревина та кора рослин-господарів і дерев'яний пакувальний матеріал, виготовлений із деревини рослин-господарів, переміщуються з карантинної зони до буферної зони для проведення знезараження за відсутності в карантинній зоні місця для такого знезараження.

Таке переміщення здійснюється в супроводі карантинного сертифіката та з обов'язковим дотриманням таких умов:

відсутність жуків-переносників або забезпечена неможливість їх поширення;

деревина та кора рослин-господарів подрібнені на частини не більше трьох сантиметрів у будь-яких вимірах;

деревина та кора рослин-господарів і дерев'яний пакувальний матеріал, виготовлений із деревини рослин-господарів, переміщуються не в сезон льоту жуків-переносників або вкриті захисним покриттям, що унеможливає проникнення *B. xylophilus* та жуків-переносників;

переміщення здійснюється під наглядом державного фітосанітарного інспектора.

17. Переміщення заражених *B. xylophilus* рослин-господарів, їх деревини та виробів з них із карантинної зони до місця знезараження (якщо таке місце

знаходиться за межами карантинної зони) під час льоту жуків-переносників здійснюється після проведення захисних заходів, а саме:

деревина рослин-господарів повинна бути окорована;

або оброблена інсектицидом, дозволеним до використання в Україні та призначеним для знищення жуків-переносників;

або вкрита одразу після вирубування захисним покриттям, обробленим інсектицидом, дозволеним до використання в Україні та призначеним для знищення жуків-переносників, з метою унеможливлення проникнення жуків-переносників.

VI. Скасування карантинного режиму щодо *B. xylophilus*

1. Скасування карантинного режиму здійснюється за поданням державного фітосанітарного інспектора відповідно до статті 33 Закону за умов повної ліквідації вогнища (осередка) *B. xylophilus* та не виявлення *B. xylophilus* у карантинній зоні протягом щонайменше чотирьох років.

2. На територіях, на яких було скасовано карантинний режим, продовжуються проведення обстеження та/або моніторинг протягом наступних трьох років.

3. У разі повторного виявлення *B. xylophilus* державним фітосанітарним інспектором відновлюється весь комплекс фітосанітарних заходів відповідно до статті 33 Закону та цієї Інструкції.

Директор Департаменту державної
політики у сфері санітарних
та фітосанітарних заходів

Андрій ПИВОВАРОВ

Додаток
до Інструкції з виявлення, локалізації
та ліквідації стовбурової соснової нематоди
(пункт 10 розділу III)

Відбір зразків від насаджень рослин-господарів *B. xylophilus*

1. Відбір зразків здійснюється від сухостійних рослин-господарів та/або рослин-господарів з симптомами ураження *B. xylophilus*, наведеними в пункті 3 розділу III цієї Інструкції.

2. Зразки деревини відбирають зі стовбурової частини на висоті близько 130–140 см від поверхні ґрунту та гілок 1–2 порядку. Зі стовбурової частини та/або гілок випилюють відрізок деревини завдовжки 25 см та товщиною два–п'ять сантиметрів.

Відбір зразків у вигляді тирси від рослин-господарів та решток після їх вирубування здійснюють за допомогою спеціального пристрою (механічного або електричного дреля) за швидкості не більше 600 обертів на хвилину та не допускаючи нагрівання деревини вище +50 °С.

3. Відбір зразків від зрубаних, повалених і загиблих дерев рослин-господарів здійснюють шляхом вирізання деревних дисків з трьох місць вздовж стовбура дерева. При цьому особлива увага приділяється верхній частині стовбура (кроні) дерева.

Перед вирізанням дисків деревина рослин-господарів підлягає окорюванню для виявлення симптомів ураження *B. xylophilus*, наведених в пункті 3 розділу III цієї Інструкції.

Вирізані диски деревини розрізають (розпилюють) на невеликі шматочки (частини), використовуючи такий спосіб, який не виробляє тепло. Для відбирання зразків тирси з декількох частин дерева можна використовувати бензопилу. У всіх випадках з кожного дерева потрібно брати не менше 60 г деревини (стружок, тирси).

Для відбору зразків тирси використовують дріль діаметром не менше 17 міліметрів.

4. При відборі зразків рослин-господарів *B. xylophilus* з різних місць однієї ділянки (або різних ділянок) для знезараження/очищення (стерилізації) інструментів використовують газовий пальник або спирт етиловий (не менше 70 %).

5. Кожний відібраний зразок рослин-господарів *B. xylophilus* разом із емностями з виявленими личинками та/або лялечками та/або імаго жуків-переносників (за наявності) запаковують у окремий сейф-пакет, який із

супровідними документами направляють для проведення фітосанітарної експертизи (аналізів).
